

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

10. července 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Letecká doprava – Nařízení (ES) č. 261/2004 – Společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letu – Zrušení letu – Pomoc – Nárok na proplacení letenky leteckým dopravcem – Článek 8 odst. 2 – Souborné služby pro cesty – Směrnice 90/314/EHS – Insolvence organizátora souborných služeb pro cesty“

Ve věci C-163/18,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Rechtbank Noord-Nederland (soud pro severní Nizozemsko, Nizozemsko) ze dne 21. února 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 1. března 2018, v řízení

HQ,

IP, právně zastoupený **HQ,**

JO

proti

Aegean Airlines SA,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Prechal, předsedkyně senátu, F. Biltgen, J. Malenovský (zpravodaj), C.G. Fernlund a L. S. Rossi, soudci,

generální advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 16. ledna 2019,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za HQ, IP, právně zastoupeného HQ, a JO, I. Maertzdorff, advocaat, jakož i M. Duinkerkem a M. J. R. Hannink,
- za Aegean Airlines SA J. Croonem a D. van Genderenem, advocaten,
- za českou vládu M. Smolkem a J. Vláčilem, jakož i A. Kasalickou, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: nizozemština.

- za německou vládu původně T. Henzem, dále M. Hellmannem a A. Berg, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi A. Nijenhuisem, jakož i C. Valero a N. Yerrell, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 28. března 2019,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 8 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91 (Úř. věst. 2004, L 46, s. 1; Zvl. vyd. 07/08, s. 10), ve světle směrnice Rady ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy (Úř. věst. 1990, L 158, s. 59; Zvl. vyd. 13/10, s. 132).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi HQ, IP, právně zastoupeným HQ, a JO (dále jen „HQ a další“) a leteckou společností Aegean Airlines SA týkajícím se nahrazení pořizovací ceny letenek, jehož se HQ a další domáhali v důsledku zrušení letu, který byl součástí souborných služeb pro cesty.

Právní rámec

Unijní právo

Narizení č. 261/2004

- 3 Body 1, 2 a 16 odůvodnění nařízení č. 261/2004 znějí:
 - „1) Činnost Společenství v oblasti letecké dopravy měly [by měla] mimo jiné směřovat k zajištění vysoké úrovně ochrany cestujících. Kromě toho by měl být obecně brán zásadní zřetel na požadavky ochrany spotřebitele.
 - 2) Odepření nástupu na palubu a zrušení nebo významné zpoždění letů způsobuje cestujícím závažné potíže a nepohodlí.

[...]

 - 16) Toto nařízení by nemělo být použitelné v případech, kdy jsou souborné služby pro cesty, pobyty a zájezdy zrušeny z jiných důvodů, než z důvodu zrušení letu.“
- 4 Článek 1 tohoto nařízení, nadepsaný „Předmět“, v odstavci 1 stanoví:

„Toto nařízení stanoví za podmínek v něm stanovených minimální práva cestujících, jestliže:

 - a) je jim odepřen nástup na palubu proti jejich vůli,
 - b) je jejich let zrušen,
 - c) je jejich let zpožděn.“

5 Článek 3 uvedeného nařízení, nadepsaný „Oblast působnosti“, ve svém odstavci 6 stanoví:

„Tímto nařízením nejsou dotčena práva cestujících podle směrnice 90/314/EHS. Toto nařízení se nepoužije v případech, kdy jsou souborné služby pro cesty, pobyty a zájezdy zrušeny z důvodů jiných než zrušení letu.“

6 Článek 5 téhož nařízení, nadepsaný „Zrušení“, v odstavci 1 stanoví:

„V případě zrušení letu:

- a) je dotčeným cestujícím nabídnuta provozujícím leteckým dopravcem pomoc v souladu s článkem 8;
- b) je dotčeným cestujícím nabídnuta provozujícím leteckým dopravcem pomoc v souladu s čl. 9 odst. 1 písm. a) a odst. 2 a v případě přesměrování, jestliže [důvodně] očekávatelný čas nového odletu je alespoň následující den po plánovaném odletu zrušeného letu, pomoc stanovená v čl. 9 odst. 1 písm. b) a c) a
- c) mají dotčení cestující v souladu s článkem 7 právo na náhradu škody od provozujícího leteckého dopravce, jestliže [ledaže]
 - i) nejsou [jsou] o zrušení informováni alespoň dva týdny před plánovaným časem odletu, nebo
 - ii) nejsou [jsou] o zrušení informováni ve lhůtě od dvou týdnů do sedmi dnů před plánovaným časem odletu a není [je] jim nabídnuto přesměrování, které by jim umožnilo odletět nejpozději [které jim umožní odletět nejdříve] dvě hodiny před plánovaným časem odletu a dosáhnout jejich cílového místa určení nejpozději [méně než] čtyři hodiny po plánovaném čase příletu, nebo
 - iii) nejsou [jsou] informováni o zrušení ve lhůtě kratší sedmi dnů před plánovaným časem odletu a není [je] jim nabídnuto přesměrování jejich letu, které by jim umožnilo odletět nejpozději [které jim umožní odletět nejdříve] jednu hodinu před plánovaným časem odletu a dosáhnout [dosáhnout jejich] cílového místa určení nejpozději [méně než] dvě hodiny po plánovaném čase příletu.“

7 Článek 8 nařízení č. 261/2004, nadepsaný „Právo na proplacení výdajů nebo na přesměrování“, v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Odkazuje-li se na tento článek, je cestujícím nabídnuta možnost volby mezi:

- a) – náhradou pořizovací ceny letenky do sedmi dní způsobem stanoveným v čl. 7 odst. 3, a to za část nebo části neuskutečněné cesty a za část nebo části již uskutečněné cesty, jestliže let nadále neslouží účelu vztahujícímu se k původnímu cestovnímu plánu cestujícího, spolu s případným
 - zpátečním letem do původního místa odletu, a to při nejbližší příležitosti;
- b) přesměrováním za srovnatelných dopravních podmínek a při nejbližší příležitosti na jejich cílové místo určení; nebo
- c) přesměrováním za srovnatelných dopravních podmínek na jejich cílové místo určení v pozdější době podle přání cestujícího s výhradou dostupnosti míst.

2. Ustanovení odst. 1 písm. a) se rovněž použije na cestující, jejichž lety jsou součástí souboru služeb, s výjimkou práva na náhradu škody, pokud toto právo vzniká podle směrnice 90/314/EHS.“

Směrnice 90/314

- 8 V bodě 21 odůvodnění směrnice 90/314 se uvádí:

„vzhledem k tomu, že pro spotřebitele a pro poskytovatele souborných služeb by bylo výhodné, kdyby organizátor nebo prodejce byli povinni předložit záruky pro případ platební neschopnosti nebo úpadku“.

- 9 Článek 1 této směrnice stanoví:

„Předmětem této směrnice je sblížení právních a správních předpisů členských států o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy prodávaných nebo nabízených k prodeji na území Společenství.“

- 10 Článek 4 odst. 6 uvedené směrnice stanoví:

„Pokud spotřebitel odstoupí od smlouvy podle odstavce 5 nebo pokud organizátor z jakéhokoli důvodu, s výjimkou porušení povinností spotřebitelem, soubor služeb před sjednaným dnem odjezdu zruší, má spotřebitel právo:

- a) na jiný soubor služeb odpovídající nebo vyšší kvality, pokud je mu organizátor nebo prodejce schopen takovou náhradu nabídnout. Pokud má nabídnutý náhradní soubor služeb nižší kvalitu, musí organizátor spotřebiteli uhradit rozdíl v ceně;
- b) nebo na vrácení celé částky uhrazené na základě smlouvy v co nejkratší době.

[...]“

- 11 Článek 5 odst. 1 téže směrnice stanoví:

„Členské státy přijmou nezbytná opatření zajišťující, aby organizátor nebo prodejce, který je stranou smlouvy, odpovídali spotřebiteli za řádné plnění závazků vyplývajících ze smlouvy bez ohledu na to, zda tyto závazky má splnit organizátor nebo prodejce anebo jiný poskytovatel služeb, aniž je dotčeno právo organizátora nebo prodejce tyto jiné poskytovatele služeb postihnout.“

- 12 Článek 7 směrnice 90/314 stanoví:

„Organizátor nebo prodejce, který je stranou smlouvy, předloží dostatečné záruky pro zajištění vrácení vložených prostředků a pro návrat spotřebitele v případě platební neschopnosti nebo úpadku.“

Nizozemské právo

- 13 V době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení byla směrnice 90/314 do nizozemského práva provedena v knize 7, hlavě 7A, nadepsané „Smlouva o zájezdu“, Burgerlijk Wetboek (občanský zákoník).

- 14 Článek 7:504 odst. 3 občanského zákoníku umožňuje cestujícímu v případě, že cestovní kancelář ukončí smlouvu o zájezdu, požádat mimo jiné o nahrazení pořizovací ceny letenky.

- 15 Podle čl. 7:512 odst. 1 uvedeného zákona musí organizátor zájezdu přijmout nezbytná preventivní opatření, aby pro případ, že nebude moci splnit své závazky vůči cestujícím v důsledku insolvence, zajistil, že tyto závazky převezme třetí osoba, nebo bude vrácena cena zájezdu.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 16 Aegean Airlines, společnost usazená v Řecku, uzavřela dopravní nájemní (charterovou) smlouvu se společností G. S. Charter Aviation Services Ltd (dále jen „G. S. Charter“), usazenou na Kypru, na základě které bylo její povinností poskytnout posledně jmenované společnosti k dispozici určitý počet sedadel oproti zaplacení ceny za pronájem. Společnost G. S. Charter následně tato sedadla prodávala třetím osobám, a to zejména společnosti Hellas Travel BV (dále jen „Hellas“), která je cestovní kancelář usazenou v Nizozemí.
- 17 Společnost G. S. Charter a společnost Hellas uzavřely smlouvu, podle níž měl být každý pátek v období od 1. května do 24. září 2015 provozován zpáteční let mezi Eelde (Nizozemsko) a Korfu (Řecko), společnosti Aegean Airlines měla být vyplacena záloha a cena za zpáteční let na následující pátek měla být uhrazena každé pondělí.
- 18 Dne 19. března 2015 si HQ a další zarezervovali u společnosti Hellas zpáteční lety z Eelde do Korfu. Tyto lety byly součástí „souborné služby pro cesty“ ve smyslu směrnice 90/314, jejíž cena byla zaplacená společnosti Hellas.
- 19 HQ a další obdrželi elektronické letenky s logem společnosti Aegean Airlines vystavené na lety dne 17. a 24. července 2015, jakož i dokumenty uvádějící společnost Hellas jako nájemce letadla.
- 20 Jak vyplývá z předkládacího rozhodnutí, několik dnů před dohodnutým datem odjezdu zaslala společnost Hellas HQ a dalším dopis a e-mail, jimiž je informovala, že vzhledem ke stagnaci počtu rezervací a rušení stávajících rezervací v důsledku „obav ohledně situace v Řecku“ v oné době musí zrušit lety dohodnuté se společností Aegean Airlines, která se vzhledem k nemožnosti získat předem sjednanou cenu od společnosti Hellas rozhodla, že od 17. července 2015 přestane provozovat lety na Korfu a zpět. Za těchto okolností společnost Hellas oznámila HQ a dalším, že jejich souborná služba pro cesty byla zrušena.
- 21 Dne 3. srpna 2016 bylo rozhodnuto o insolvenční společnosti Hellas. Tato společnost nevrátila HQ a dalším pořizovací cenu letenek.
- 22 HQ a další se obrátili na Rechtbank Noord-Nederland (soud pro severní Nizozemsko) a domáhali se toho, aby bylo společnosti Aegean Airlines uloženo zaplatit jim na základě čl. 5 odst. 1 písm. c) nařízení č. 261/2004 a dále na základě čl. 8 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení náhradu za zrušení letu ze dne 17. července 2015 a proplatit jim pořizovací cenu letenek na tento let.
- 23 Společnost Aegean Airlines v první řadě nesouhlasí s tím, že se uplatní nařízení č. 261/2004, a to zejména s ohledem na čl. 3 odst. 6 tohoto nařízení.
- 24 Mezitímním rozhodnutím ze dne 14. listopadu 2017 však Rechtbank Noord-Nederland (soud pro severní Nizozemsko) odmítl tento důvod obhajoby s odůvodněním, že podle uvedeného ustanovení se nařízení č. 261/2004 nepoužije na cestující, kteří si zakoupili souborné služby pro cesty, pouze v případě, že lety byly zrušeny nezávisle na vůli leteckého dopravce zajistit či nezajistit lety, které jsou součástí této souborné služby pro cesty, zatímco v projednávaném případě tomu tak nebylo. Tento soud totiž dospěl k závěru, že rozhodnutí zrušit let učinila společnost Aegean Airlines, která jednoznačně odmítla let zajistit, dokud jí společnost Hellas předem nezaplatí sjednanou cenu, a dále konstatoval, že účastníci řízení netvrdili ani neprokázali, že společnost Hellas zrušila zájezd z jiných důvodů než na straně společnosti Aegean Airlines.
- 25 Podle nařízení č. 261/2004 proto HQ a další měli v důsledku zrušení dotyčného letu nárok na paušální náhradu od společnosti Aegean Airlines. Tento soud naopak nerozhodl o návrhu na nahrazení pořizovací ceny letenky.

- 26 Společnost Aegean Airlines v této souvislosti podpůrně tvrdí, že vzhledem k tomu, že se v tomto případě jednalo o souborné služby pro cesty, neměla podle čl. 8 odst. 2 nařízení č. 261/2004 povinnost nahradit HQ a dalším cenu, kterou zaplatili společnosti Hellas za nákup svých letenek.
- 27 Za těchto podmínek se Rechtbank Noord-Nederland (soud pro severní Nizozemsko, Nizozemsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Musí být čl. 8 odst. 2 nařízení č. 261/2004 vykládán v tom smyslu, že cestující v letecké dopravě, který má podle směrnice 90/[314]/EHS o souborných službách pro cesty (provedené do vnitrostátního práva) vůči organizátorovi cesty nárok na náhradu pořizovací ceny letenky, již nemůže požadovat žádnou další náhradu od leteckého dopravce?
- 2) V případě kladné odpovědi na první otázku: Může cestující v letecké dopravě přesto požadovat od leteckého dopravce náhradu pořizovací ceny letenky, je-li třeba vycházet z toho, že organizátor cesty i v případě, že bude shledán odpovědným, není finančně schopen pořizovací cenu letenky skutečně proplatit a ani nepřijal žádná opatření, aby proplacení zajistil?“

K předběžným otázkám

- 28 Podstatou dvou otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda musí být čl. 8 odst. 2 nařízení č. 261/2004 vykládán v tom smyslu, že cestující, který má podle směrnice 90/314 právo obrátit se na organizátora souborných služeb pro cesty, aby mu byla proplacena pořizovací cena letenky, se nemůže domáhat náhrady pořizovací ceny této letenky od provozujícího leteckého dopravce na základě uvedeného nařízení, a to ani v případech, kdy organizátor souborných služeb pro cesty není finančně schopen nahradit pořizovací cenu letenky a nepřijal opatření nutná k zajištění náhrady.
- 29 Pokud jde o otázku, zda mohou cestující, kteří jsou oprávněni obrátit se s žádostí o náhradu pořizovací ceny letenek na organizátora souborných služeb pro cesty, požadovat proplacení letenek i po leteckém dopravci, je třeba nejprve uvést, že podle čl. 8 odst. 1 písm. a) nařízení č. 261/2004 ve spojení s čl. 5 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení má letecký dopravce v případě zrušení letu povinnost nabídnout dotčeným cestujícím pomoc mimo jiné ve formě náhrady pořizovací ceny letenky (viz rozsudek ze dne 12. září 2018, Harms, C-601/17, EU:C:2018:702, bod 12).
- 30 Článek 8 odst. 2 uvedeného nařízení dále stanoví, že právo na náhradu pořizovací ceny letenky mají i cestující, jejichž let je součástí souborných služeb pro cesty, s výjimkou případů, kdy takové právo vyplývá ze směrnice 90/314.
- 31 Z jasného znění čl. 8 odst. 2 vyplývá, že samotná existence práva na náhradu podle směrnice 90/314 postačuje k tomu, aby cestující, jehož let je součástí souborných služeb pro cesty, nemohl požadovat náhradu pořizovací ceny letenky od provozujícího leteckého dopravce podle nařízení č. 261/2004.
- 32 Tento výklad potvrzuje i historie vzniku nařízení č. 261/2004. Jak zdůraznil generální advokát v bodech 43 a 44 svého stanoviska, z historie vzniku nařízení vyplývá, že unijní normotvůrce si sice nepřál vyloučit cestující, jejichž let je součástí souborné služby pro cesty, zcela z působnosti tohoto nařízení, avšak měl v úmyslu, aby pro ně nadále platil systém, který byl již předtím zaveden směrnicí 90/314 a který považoval za dostatečný z hlediska ochrany.
- 33 Z článku 3 odst. 6 nařízení č. 261/2004 tak vyplývá, že uvedeným nařízením nejsou dotčena práva cestujících, kteří si zakoupili souborné služby pro cesty, jež mají na základě této směrnice.
- 34 Ustanovení čl. 8 odst. 2 nařízení č. 261/2004 tudíž implikuje, že právo na náhradu pořizovací ceny letenky podle tohoto nařízení a podle směrnice 90/314 nelze kumulovat, neboť taková kumulace by mohla, jak zdůraznil generální advokát v bodě 64 svého stanoviska, vést k neodůvodněně nadměrně

ochraně dotčeného cestujícího na úkor provozujícího leteckého dopravce, kterému totiž v tomto případě hrozí, že bude muset zčásti převzít odpovědnost za organizátora souborných služeb pro cesty vůči jeho klientům na základě smlouvy, kterou s nimi tento organizátor uzavřel.

- 35 Z výše uvedeného vyplývá, že cestující, kteří mají pro účely získání náhrady za pořizovací cenu letenek právo obrátit se na organizátora souborných cest pro služby podle směrnice 90/314, nemohou požadovat náhradu od leteckého dopravce na základě nařízení č. 261/2004.
- 36 Tento závěr platí i v případě, že organizátor souborných služeb pro cesty není schopen finančně zajistit náhradu pořizovací ceny letenky a nepřijal žádná opatření, která by tuto úhradu zaručila.
- 37 Vzhledem k jasnému znění čl. 8 odst. 2 nařízení č. 261/2004 totiž není relevantní, zda je organizátor souborných služeb pro cesty z finančního hlediska schopen nahradit pořizovací cenu letenky, zda přijal opatření k zajištění této náhrady, nebo zda tyto okolnosti ohrožují splnění povinnosti vyplatit náhradu dotčeným cestujícím.
- 38 Takový výklad čl. 8 odst. 2 nařízení č. 261/2004 není vyvrácen hlavním cílem tohoto nařízení, jímž je, jak jasně vyplývá z bodu 1 odůvodnění, zajistit cestujícím vysokou úroveň ochrany.
- 39 Jak totiž vyplývá z bodu 32 tohoto rozsudku, unijní normotvůrce zohlednil, že systém zavedený dříve směrnicí 90/314 poskytuje dostatečnou ochranu.
- 40 Z článku 7 této směrnice ve spojení s bodem odůvodnění 21 této směrnice konkrétně vyplývá, že organizátor souborných služeb pro cesty musí předložit dostatečné záruky pro zajištění vrácení vložených prostředků v případě platební neschopnosti nebo úpadku.
- 41 Soudní dvůr rozhodl, že článek 7 směrnice 90/314 obsahuje povinnost dosáhnout výsledku spočívajícího v tom, že cestujícím bude přiznáno v rámci souborných služeb právo na záruky vrácení zaplacených prostředků a na návrat v případě úpadku organizátora cesty, a že tato záruka je určena právě na ochranu spotřebitele před důsledky úpadku bez ohledu na jeho důvody (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. června 1999, Rechberger a další, C-140/97, EU:C:1999:306, bod 74; a usnesení ze dne 16. ledna 2014, Baradics a další, C-430/13, EU:C:2014:32, bod 35).
- 42 Soudní dvůr kromě toho konstatoval, že vnitrostátní právní úprava provádí povinnosti stanovené v tomto článku správně pouze tehdy, pokud bez ohledu na svá podrobná ustanovení vede k tomu, že spotřebiteli v případě platební neschopnosti organizátora cesty skutečně zaručuje vrácení všech zaplacených prostředků a jeho návrat (v tomto smyslu rozsudek ze dne 15. června 1999, Rechberger a další, C-140/97, EU:C:1999:306, bod 64, a usnesení ze dne 16. ledna 2014, Baradics a další, C-430/13, EU:C:2014:32, bod 38).
- 43 Jak vyplývá z ustálené judikatury Soudního dvora, dotčený cestující má v každém případě možnost podat proti dotčenému členskému státu žalobu na náhradu škody, která mu vznikla v důsledku porušení unijního práva (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. listopadu 2010, Fuš, C-429/09, EU:C:2010:717, body 45 až 48 a citovaná judikatura).
- 44 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na položené otázky odpovědět tak, že čl. 8 odst. 2 nařízení č. 261/2004 musí být vykládán v tom smyslu, že cestující, který má podle směrnice 90/314 právo obrátit se na organizátora souborných služeb pro cesty, aby mu byla proplacena pořizovací cena letenky, se již nemůže domáhat náhrady pořizovací ceny této letenky od provozujícího leteckého dopravce na základě uvedeného nařízení, a to ani v případech, kdy organizátor souborných služeb pro cesty není finančně způsobilý nahradit pořizovací cenu letenky a nepřijal opatření nutná k zajištění náhrady.

K nákladům řízení

- 45 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

Článek 8 odst. 2 nařízení (ES) č. 261/2004 Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91, musí být vykládán v tom smyslu, že cestující, který má podle směrnice Rady 90/314/EHS ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy právo obrátit se na organizátora souborných služeb pro cesty, aby mu byla proplacena pořizovací cena letenky, se již nemůže domáhat náhrady pořizovací ceny této letenky od provozujícího leteckého dopravce na základě uvedeného nařízení, a to ani v případech, kdy organizátor souborných služeb pro cesty není finančně schopen nahradit pořizovací cenu letenky a nepřijal opatření nutná k zajištění náhrady.

Podpisy.